

WERK GROEP NATUURLIJK ZEIST - WEST

Couwenhoven 4612, 3703 EM Zeist. Telefoon 030-6958618;
e-mail: werkgroep@natuurlijkzeist-west.nl

Zeist, 4 maart 2017

Notitie voor de gemeenteraad van Zeist over de kanoroute Slot Zeist – Kromme Rijn n.a.v. het raadsvoorstel inzet begrotingssaldo 2017 (RV17020).

Deze notitie is mede opgesteld namens de Stichting Milieuzorg Zeist en omstreken. Als bijlage bij deze notitie vindt u een presentatie met informatie over de ecologische verbinding en de te verwachten verstoring van de natuur door de kanoroute in het buitengebied Zeist Zuid/West.

Inleiding en samenvatting

Bij de behandeling van het raadsvoorstel inzet begrotingssaldo 2017 (RV17020) wordt uw raad bij het onderdeel Promotie Zeister Slot voorgesteld om € 30.000 uit te trekken voor een kanoroute tussen de Kromme Rijn en het Zeister Slot. Zie overzichtsfoto pagina 2 van deze notitie.

Het bedrag is bedoeld om zomer 2017 te gebruiken voor drie overzetpunten waaronder een lier onder de Weteringlaan. Er is al een kanoverhuurder die geïnteresseerd is.

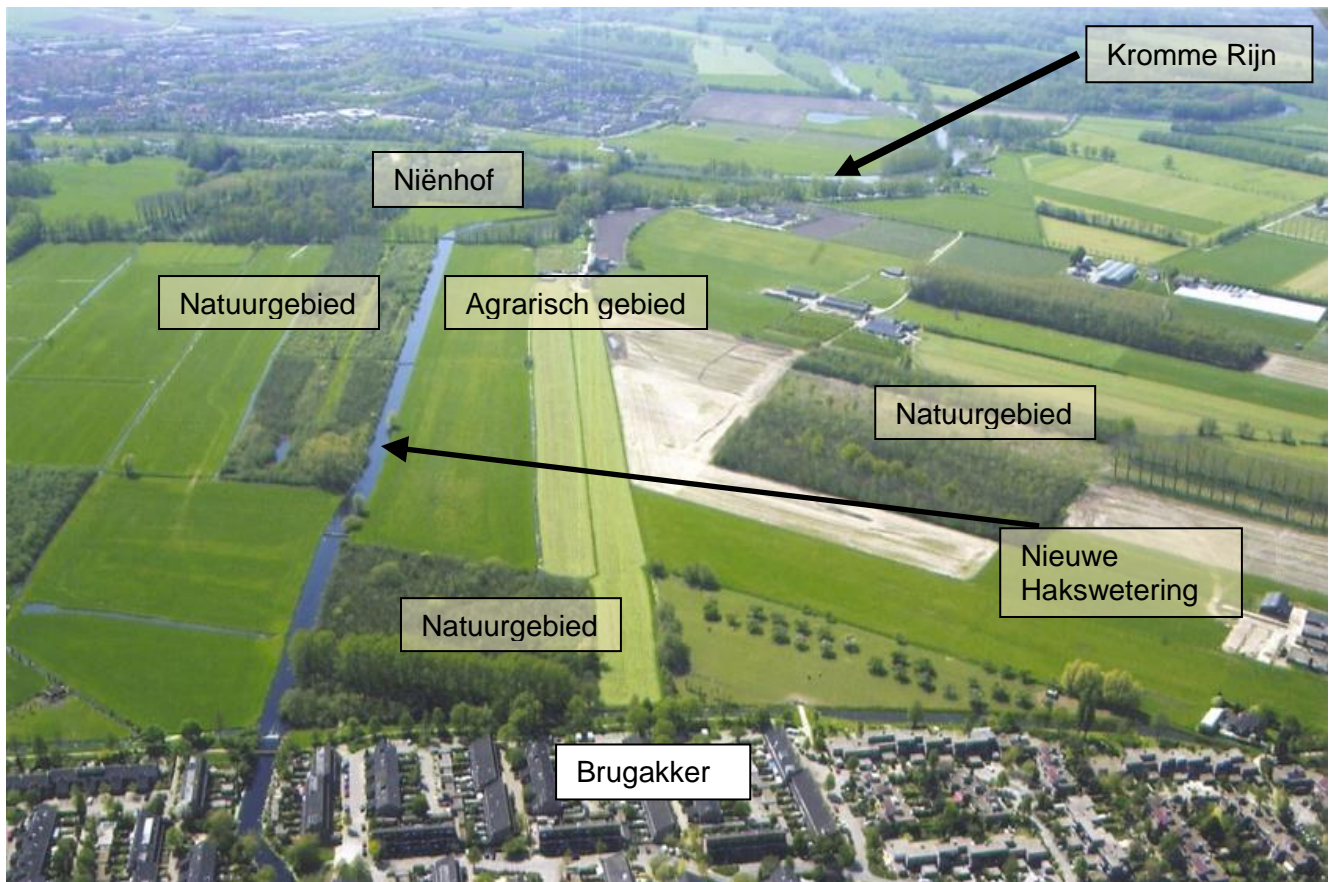
Dit voorstel om een kanoroute mogelijk te maken heeft grote nadelige gevolgen voor de ecologische verbindingzone door het gebied tussen Zeist en Bunnik. Als bijlage bij deze notitie vindt u een presentatie met kaarten, foto's en krantenartikelen over de problemen met verstoring door de mensen van natuurgebieden *die zich niet houden aan gedragsregels*.

De ecologische verbinding ten zuiden van Zeist is de enige ecologische verbinding tussen het Vechtplassengebied/Noorderpark en het Kromme Rijn / Langbroekerwetering gebied. De faunatunnels onder de A28 en de A12 zijn de belangrijke grote faunapassages onder de snelwegen. Het buitengebied Zeist Zuid/West ligt ertussen. Het is een zeer smalle strook van slechts een kilometer breed tussen Bunnik en Zeist waarin landbouw en natuur verweven zijn. Deze strook is heel belangrijk voor de instandhouding van het natuurnetwerk in ons buitengebied én voor de verbinding van deze grotere natuurgebieden.

Twee waterwegen die aansluiten op de vijver van Slot Zeist lopen dwars door de rust/natuurgebieden van de ecologische verbindingzone in het Buitengebied Zeist Zuid/West. Waterrecreatie door deze watergangen betekent verstoring van die rustgebieden. Praktijk is dat de mensen zich bovendien niet houden aan een aanmeerverbod en andere gedragsregels. Handhaving is niet mogelijk in de praktijk en werkt bovendien ook verstorend.

Vanwege de aantasting van de ecologie stellen wij u voor om de post van € 30.000 een andere besteding te geven.

Negatief effect: De voorgestelde kanoroute doorkruist allerlei natuurgebiedjes en de een belangrijke ecologische verbindingzone in het buitengebied Zeist Zuid/West.

De kanoroute vanaf Slot Zeist loopt stroomafwaarts via de Zeister Grift en de Nieuwe Hakswetering naar de Kromme Rijn. Samen vormen de watergangen een belangrijke natte verbinding voor planten, vissen en watervogels die broeden langs de oevers. Ook de ijsvogel heeft hier een vaste nestgang gegraven.

De Nieuwe Hakswetering stroomt door het buitengebied Zeist Zuid/West langs diverse rustgebiedjes voor de natuur, die als dagelijks verblijfsgebied voor dieren functioneren die hier verblijven en als stepping stone gebruikt worden door migrerende dieren. Deze natuurgebiedjes, oude bos- en hakhoutpercelen, zijn te midden van het agrarisch gebied onmisbaar voor het goed functioneren van de ecologische verbindingzone tussen Zeist-West en Bunnik.

Het Utrechts Landschap heeft op haar landgoederen grote delen opengesteld voor recreatief medegebruik maar ook rustgebieden ingesteld. De Nieuwe Hakswetering stroomt bij Bunnik precies door het aangewezen rustgebied van De Niënhof. Zie de luchtfoto.

De smalle verbindingzone tussen Zeist en Bunnik kan niet zonder stepping stones en rustgebieden. De stedelijk druk vanuit Bunnik en Zeist met recreatie, sport en andere zaken is groot. Ook de landbouw wordt steeds intensiever. Allerlei landschapselementen verdwijnen waardoor dieren minder dekking hebben. Langs een deel van de beoogde kanoroute liggen rustgebieden voor dieren: Een kanoroute verstoort de rustgebiedjes in het smalle gebied tussen Bunnik en Zeist.

Een extra knelpunt is het gegeven dat de Nieuwe Hakswetering een relatief nieuwe watergang in het gebied is. De oorspronkelijk smalle sloot is sterk verbreed in 1971. Dit is gebeurd voor de afvoer van riool- en stedelijk water uit Zeist (en De Bilt) naar de Kromme Rijn. Nodig vanwege de uitbreiding van wijken in Zeist-West en de bouw van de RWZI. Voor veel dieren vormt deze brede watergang echte een barrière.

Daarom zijn indertijd voor de boeren, beheerders én voor de dieren drie bruggetjes aangelegd over de Nieuwe Hakswetering. Nu zijn deze bruggetjes nog steeds nodig als dagelijkse oversteek voor dieren die hier hun leefgebied hebben en voor de migratie van dieren. De breedte en de stroming van/in de Nieuwe Hakswetering zijn zeker voor jonge reekalfjes een te groot probleem om over te zwemmen. Overal waar in het gebied lage loopplanken over sloten liggen voor de boer, worden deze ook gebruikt door de dieren. Dat is algemeen vastgesteld. Voor de reeën is het belangrijk dat het lage bruggetjes en geen hogere 'boogbruggetjes' zijn. De huidige hoge faunabruggetjes moeten op korte termijn vervangen worden wegens houtrot. Over vervanging door vlakke bruggen zijn we in overleg met de beheerder van de Nieuwe Hakswetering, het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR en dus niet de Hoogheemraadschap SKR zoals genoemd in de tekst bij de begrotingspost voor het Slot Zeist). Er ligt een concreet voorstel van onze kant voor lagere drijvende faunabruggetjes.

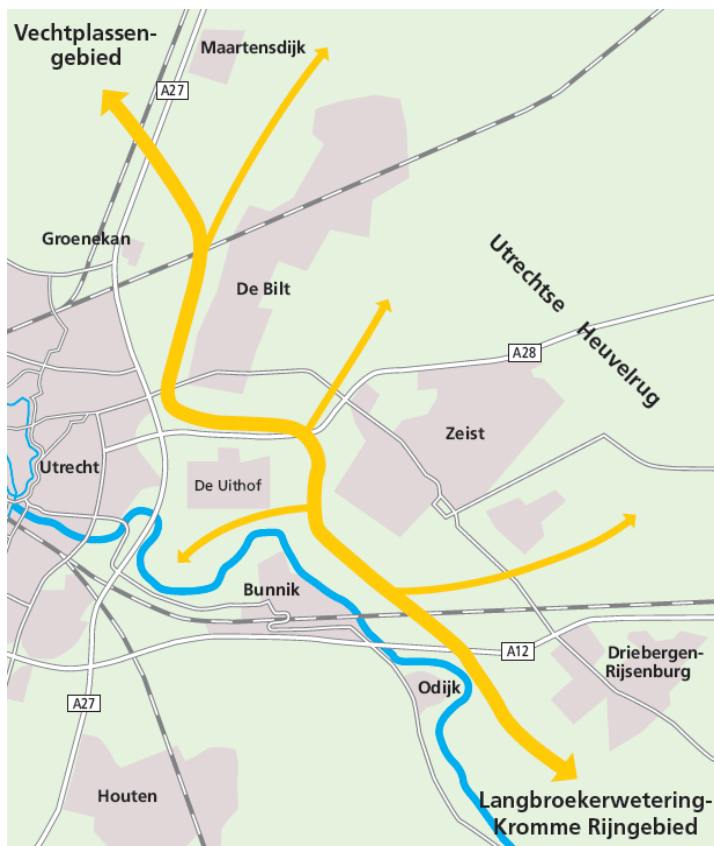
Cumulatieve negatieve effecten van een kanoroute over de Nieuwe Hakswetering

1. Langsvarende kanovaarders verstoren watervogels en broedvogels langs de waterkant. Er zijn net natuurvriendelijke oevers aangelegd, die nog tot ontwikkeling moeten komen.
2. Langsvarende kanovaarders verstoren het gebruik van de zones langs de oever voor vrijwel alle dieren.
3. Langsvarende kano's zijn in het bladloze seizoen visueel en met geluid een verstoring voor de dieren die in de aangrenzende bos- en grienden verblijven. Als dieren zich niet veilig voelen, trekken ze weg.
4. Kanovaren leidt tot betreding van de oevers t.b.v. sanitaire stops, rust- en eetpauzes en verkenningen van een gesloten natuurgebied.
5. Een officiële kanoroute vanuit de Toeristische Overstap Punt zorgt voor veel reclame, waardoor ook mensen van buiten de regio hun waterrecreatie hier zelfstandig zullen opzoeken. (Vergelijk de landelijke aantrekkingskracht van de mountainbike route op de Utrechtse Heuvelrug).
6. Maar ook vanuit de wijken van Zeist-West worden de watergangen toegankelijk voor dagelijks gebruik. Een rubberboot met hulpmotor is al gauw een leuk vervoersmiddel over water. Sommige mensen nemen hun hond mee. Deze verstoren blaffend vanuit de boot of bij uitlaten op de oevers een veel groter gebied.
7. Voor kanovaren zijn hoge bruggen over Nieuwe Hakswetering nodig in plaats van de lagere, vlakke bruggen die als vervanging voor de dagelijkse oversteek van dieren voorgesteld zijn.
8. Natuurbeheerders en andere eigenaren moeten extra kosten maken als gevolg van het kanovaren. Er is extra handhaving nodig en hekwerken e.d. tegen betreding van de oevers. En hekwerken zijn weer extra barrières voor de dieren. En de handhavers zorgen ook weer voor verstoring.
9. Een kanoroute verstoort sterk de huidige kwetsbare balans natuur-recreatie. De (gewenste?) 'reuring' voor Slot Zeist heeft een ongewenste uitstraling op het functioneren van de ecologische verbindingszone.
10. Slot Zeist als Toeristisch Overstap Punt kan het wandelen als recreatieve attractie hebben. Tijdens de landinrichting Groenraven - Oost (1992 – 2011) zijn er mooie nieuwe wandelpaden aangelegd. In 2015 is er de NS-wandeling Stoetwegerpad tussen Driebergen/Zeist en Bunnik aangelegd die voornamelijk in het buitengebied van Zeist ligt. Er worden vanaf het Slot verder historische wandelingen georganiseerd door het Gilde Zeist en er is een zelfstandig te volgen historische audiotour.

11. Er zijn veel wandelmogelijkheden. Als Zeistenaar kun je wandelen langs de historische watergang de Zeister Grift die aan Natuurpark De Brink ligt, waar het Kromme Rijnlandschap in het klein te ervaren is. Er ligt een nieuw wandelpad langs de Blikkenburgervaart, onderdeel van de Stichtse Lustwarande parken. De aansluiting vanaf Slotpark Zeist kan nog mooier worden gemaakt door een wandeling door de sportparken van Blikkenburg langs de Blikkenburgervaart. Dat is enkele jaren geleden een toezegging van burgemeester Jansen geweest aan de Landinrichtingscommissie Groenraven-Oost bij de opening van het wandelpad langs de Blikkenburgervaart.
12. Er zijn dus veel mogelijkheden voor recreatie in het gebied tussen Zeist en Bunnik (bijvoorbeeld op de Niënhof en in Schoonoord en Wulperhorst waar je prachtig kunt wandelen tussen Blikkenburgervaart en Kromme Rijn). Dat zou meer benadrukt kunnen worden om Zeist en Slot Zeist te promoten. Maar sommige delen van het gebied moeten 'gesloten' blijven in het belang van een goede balans tussen natuur en mens. Recreatief medegebruik waar het kan, afsluiten waar dat noodzaak is.
13. De effecten van het voorstel voor het Slotpark zijn onduidelijk. Ook hier moeten aanlegvoorzieningen komen. Mogelijk haalt de kanoverhuurder hier zijn kano's op en is het zelfs een verhuur- en opstappunt. Aanleg hiervan zal het Slotpark ook niet ongemoeid laten en/of heeft gevolgen voor openstelling, verhuur en gebruik.

Beleid

In het beleid heeft de gemeenteraad van Zeist gekozen voor behoud van de ecologische verbinding tussen Zeist en Bunnik. In Structuurvisie 2020 en het GVVP is er ondermeer voor gekozen geen fietspad in het gebied aan te leggen. N.a.v. uitbreidingsplannen voor de golfbaan is op basis van een onderzoek van Brons en partners de keuze gemaakt geen golfbaan in dit gebied toe te staan. De gemeente is in haar beleid en concrete keuzen met dit gebied altijd zeer zorgvuldig geweest. Het nieuwe milieubeleidsplan vraagt aandacht voor natuur en biodiversiteit.

De ecologische verbinding in groter verband. Zie voor de kaart uit de Structuurvisie 2020 de bijlage bij deze notitie.

Voor de instandhouding van deze bovenregionale verbindingsfunctie in heeft de gemeente Zeist een grote verantwoording. In de Structuurvisie 2020 “Zeist schrijf je met een Q” is het volgende vastgelegd:

Het **groen** in Zeist is op te delen in vier delen: Utrechtse Heuvelrug, flanken Utrechtse Heuvelrug / Stichtse Lustwarande, Kromme Rijngebied en het groen binnen bebouwd gebied. De gemeente zet in op versterking van de Ecologische Hoofdstructuur. De

En

Het grondgebied van Zeist is een **toeristisch en recreatief** aantrekkelijk gebied. De aantrekkelijkheid van (de omgeving van) het Slot en de Stichtse Lustwarande speelt daarbij een belangrijke rol. Zeist zet ook in op recreatie die is gekoppeld aan groen en cultuurhistorie. Daarbij moet er wel op gelet worden dat de Ecologische Hoofdstructuur niet verzwakt.

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan een balans tussen natuur en recreatief medegebruik in het Buitengebied Zeist Zuid/West. In de periode van Landinrichting Groenraven-Oost (1992 – 2011) is aan deze balans gewerkt om de natuur, recreatie en agrarisch gebruik te verbeteren. Dat heeft voor de recreatie geleid tot de aanleg van mooie wandelpaden (zoals in Schoonoord langs de Blikkenburgervaart en door Wulperhorst) door de nieuwe en de oude natuur. Er is een verdeling gemaakt voor recreatief medegebruik van de landgoederen en noodzakelijk rust- en leefgebied voor de dieren, zonder verstoring door recreatie.

Participatie/bezwaren waren bekend bij ambtenaren van de gemeente Zeist

Augustus 2016 zijn betrokken ambtenaren via de Werkgroep Biltse en Zeister Grift in een presentatie op Oostbroek op de hoogte gesteld van de afwijzing van kanoroutes over de Biltse Grift door het Buitengebied Zeist Zuid/West. Dit via een presentatie van de Werkgroep Natuurlijk Zeist/West, Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid/West, Stichting Milieuzorg Zeist e.o. en de Werkgroep Sandwijck).

Onlangs hebben ook Het Utrechts Landschap en een betrokken particuliere natuurbeheerder ons laten weten dat ze ook tegen de voorgestelde kanoroute over de Nieuwe Hakswetering zijn. (Dit naast uiteraard de afwijzing van een kanoroute door de natuurgebieden bij het Wildviaduct in de A28).

Wij betreuren het dat wij als groene groepen niet betrokken zijn bij de afwegingen van het college om een post van € 30.000 voor een kanoroute over de Nieuwe Hakswetering op te voeren en dat er ook door het college niet vooraf is geïnformeerd naar de opvattingen van de groene groepen over dit plan.

Wij zijn dus niet betrokken bij het ambtelijk initiatief. Terwijl wij wel op 30 januari 2017 per mail om informatie hebben gevraagd naar de bestuurlijke en/of ambtelijke ambities van Zeist bij een kanoroute (bij de heer T. van Boggelen). Wij zijn er ook niet over geïnformeerd dat dit punt in de Ronde Tafel op 21 februari 2017 aan de orde zou zijn. Op onze mail van 30 januari 2017 hebben wij geen reactie gehad. Via een raadslid hebben we op 23 februari vernomen van vergevorderde plannen voor een kanoroute tussen Slot Zeist en de Kromme Rijn.

Afwegingen

- Hoe belangrijk is het kanovaren tussen de Kromme Rijn en Het Slot voor Zeist?
- Wat is de nut en noodzaak, afgezet tegen de ecologische bezwaren?
- De economische betekenis is vermoedelijk gering.
- Een klein voordeel en genoeg voor enkelen leidt tot een onevenredig nadeel voor de natuur. De negatieve effecten op de natuur zijn groot. Want het gebied tussen Zeist en Bunnik staat onder flinke druk van intensiever wordende landbouw en verstedelijking.
- Door het gebruik van de Nieuwe Hakswetering (en mogelijk nog andere watergangen in het buitengebied) voor pleziervaart, worden juist de rustgebiedjes in het Buitengebied Zeist Zuid/West tussen Zeist en Bunnik aangetast.
- Dat geldt trouwens ook voor pleziervaart vanuit het Zeister Slot richting Blikkenburg/Schoonoord. Dat wordt dan ook mogelijk bij kanoverhuur bij het Slot en hier spelen vergelijkbare ecologische bezwaren.
- Er is geen ecologisch onderzoek gedaan naar de negatieve effecten van een kanoroute. Er lijkt ook niet over nagedacht.
- Een goed alternatief is De Kromme Rijn. Deze biedt goede mogelijkheden voor kanovaren, de gehele route of gedeeltelijk tussen *Utrecht en Wijk bij Duurstede*. De Kromme Rijn is een kleine rivier met recreatieve voorzieningen langs het water. Dit is niet te vergelijken met de kleinschaligheid van het Buitengebied Zeist Zuid/West. In de Nieuwe Hakswetering is sprake van een stedelijk watersysteem met vele waterkunstwerken zoals stuwen en duikers onder kruisende wegen. Die betekenen een blokkade voor de kanovaarders.

Er zijn ook nog andere aspecten die kunnen leiden tot verdere kosten, bezwaren en nadelen:

- Een lier en overstapvoorzieningen vragen onderhoud. Hoe garandeer je de veiligheid bij het gebruik? De lier ligt midden in een woonwijk. Hoe voorkom je vandalisme? Wie is hiervoor verantwoordelijk?
- Eigenaren/beheerders van de oevers langs de Nieuwe Hakswetering en de Zeister Griff worden geconfronteerd met recreatie. Sanitaire stops, rustpauzes en tegenhouden van ongewenste en verboden betreding vragen toezicht en handhaving, bordjes en soms hekwerken. Wie neemt deze kosten op zich?
- Compensatie van de negatieve ecologische en andere effecten is niet mogelijk.
- Het Slotpark heeft sinds vele jaren regelmatig een functie voor buitentoonstellingen. Die parkentourage is mooi. Dat vraagt ook om terughoudendheid met een te grote 'reuring' (waarnaar blijkbaar gestreefd wordt). Een routepunt voor kano's betekent een in- en uitlaatpunt met steigers, opslag van kano's, toegang voor transport en dergelijke.

Onze conclusie: Oproep aan de gemeenteraad om de post voor de kanoroute te schrappen en in te zetten voor de Het Slot als wandelmiddelpunt en de natuur.

De kanoroute heeft dusdanige negatieve effecten op de natuur, dat ook die ongewenst is. De gemeente heeft ook een zorgplicht van de gemeente Zeist voor het behoud van een goed functionerende ecologische verbindingfunctie door het buitengebied Zeist Zuid/West.

€ 30.000 voor een leuke kanoroute? Deze gaat ten koste van de natuur. De gemeente Zeist plaatst de eigenaren van natuurgebieden voor allerlei kosten en problemen. Een belangrijke ecologische verbindingzone komt onder druk te staan. De gemeente moet als ze dit wil ook geld uittrekken voor onderzoek naar de negatieve ecologische en andere effecten, benodigde maatregelen en overleg met de eigenaren. Dat zijn natuurbeheerders maar ook agrariërs over problemen waarvoor zij komen te staan als er een kanoroute komt.

Overigens wordt een te rooskleurige beschrijving gegeven over de medewerking door het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden¹.

Akkoord gaan met de besteding van € 30.000 voor een kanoroute impliceert een toestemming voor verdere inspanning en realisering door de gemeente voor/van een kanoroute overstap- en opstappunt.

Feitelijk is de gemeente de trekker van dit initiatief. De zorgplicht van Zeist voor het goed functioneren van de ecologische verbindingfunctie wordt in het geheel niet meegenomen.

Wij roepen u op om

- de besteding van deze € 30.000 te schrappen uit het voorstel;
- deze € 30.000 een natuurbestemming te geven. Bijvoorbeeld voor een bijdrage aan de aanschaf van de nieuwe faunabruggetjes over de Nieuwe Hakswetering en
- Slot Zeist te promoten als centraal ontmoetingspunt en startpunt en pleisterplaats onder andere voor cultuurhistorische en natuurwandelingen.

Mirjam van Kouwen

Werkgroep Natuurlijk Zeist-West
Coördinatie Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid / West

Patrick Greeven

Stichting Milieuzorg Zeist en omstreken

Bijlage

Presentatie "Geen kanoroute over de Nieuwe Hakswetering".

---

¹ Wij hebben aan de HDSR gevraagd om een reactie op de toelichtende tekst bij het voorstel over de kanoroute. En van de HDSR het volgende antwoord per mail ontvangen: 'In een gesprek met de initiatiefnemers heeft het waterschap aangegeven niet onwelwillend te staan tegen de aanleg van een dergelijke kanoroute. De tekst in de begroting (HDSR verleent alle medewerking) geeft dit oordeel rooskleurig weer.'